

# 'Dimmen is verkooptruc met kwaliteitsverlies'

Nu LED-verlichting enorm in opmars is en gemeenten eveneens inzetten op de energiebespaarder, komen ook tegengeluiden op. Martin Springer maakt samen met een aantal IGOV-gemeenten graag de discussie over het al dan niet invoeren van LED in de openbare verlichting los. Zijn opvatting: LED is wel de toekomst, maar we zijn er nu nog niet aan toe. Echt besparen met kosten en opbrengsten die tegen elkaar opwegen, kan op zijn vroegst over tien jaar.

• door Ewoud ten Kleij

Enige terughoudendheid en vooral veel meer doorberekenen richting de toekomst. Dat is kort gezegd wat Nederlandse gemeenten moeten doen als het gaat om de vernieuwing van hun areaal aan openbare verlichting.

Dat stelt Martin Springer, OVL-coördinator bij de gemeente Arnhem. Springer is verbonden aan het IGOV en heeft in overleg met een aantal IGOV-gemeenten een betoog geschreven over de invoering van LED-verlichting in verblijfsgebieden. "De zo gewenste energiebesparing kan door gemeenten relatief snel worden ingehaald, als we nog even wachten met het overstappen op LED", zegt Springer. Geduld kan volgens hem een forse besparing op investeringen opleveren, terwijl het terugdringen van CO<sub>2</sub>-uitstoot en het besparen op energie uiteindelijk toch worden waargemaakt. "Omdat er nu zo'n druk ligt op LED-verlichting, heb ik gezegd: waarom wachten we nou niet even tien jaar, totdat die verlichting echt energiezuinig is. Dan kun je in no time een omvangrijke energiebesparing realiseren. En je bespaart een fors bedrag aan investeringskosten."

## Berekening

Springer is bij het opstellen en uitwerken van zijn IGOV-discussiememo uitgegaan van een aantal concrete waarden, die als voorbeeld gezien moeten worden. "In vergelijking met een fluorescentielamp van 36 W is met een doorsnee LED-module met een kleurtemperatuur van 3000 K nu een energiebesparing te realiseren van 17%", stelt de OVL-beheerder. Dan gaat het om een LED-module die niet wordt gedimd. "De meerkosten voor installatie zijn ongeveer 60%. Die kunnen met een technische afschrijftermijn van 24 jaar niet worden terugverdiend."

Hij neemt bij zijn berekeningen als uitgangspunt een areaal waarvan jaarlijks 500 armaturen worden vervangen. "Als we dat areaal nu vervangen door LED, kost dat € 100.000 meer per jaar", zegt Springer. "De verwachting is dat diezelfde LED-verlichting over tien jaar de helft minder energie verbruikt dan de huidige uitvoering. Dan wordt het veel interessanter om het te gaan gebruiken, omdat het om een omvangrijke energiebesparing gaat. Toch kom je dan alsnog net niet uit met je kosten. Daar zal een financierings-

model voor worden bedacht, want een gemeente moet wel fors investeren en doet er heel lang over om die kosten terug te verdienen.”

## Aanpassen

Springer duidt zijn theorie aan de hand van een concreet voorbeeld: “Als ik 12.000 armaturen heb van één type die ik in 24 jaar afschrijf, dan kan ik er 500 per jaar vervangen. Dan moet de technische staat van die armaturen wel precies kloppen, daarom noem ik het ook een ideaalcomplex. Die 500 stuks leveren een energiebesparing op van 12.700 kWh per jaar met meerkosten van € 100.000. Als ik tien jaar wacht, dan is die energiebesparing niet 12.700 kWh, maar 44.300 kWh per jaar. Terwijl de investering hetzelfde blijft.”

Om de kosten te verminderen en per jaar zelfs het dubbele aan energie te besparen, kunnen LED-units volgens Springer worden toegepast in bestaande armaturen. “Bij fluorescentielampen zitten daar nu elektronische voorschakelapparaten in, die je toch om de 12 jaar moet vervangen. Dan kan er ook direct een energiezuinige LED-unit in zo’n bestaand armatuur worden geplaatst. Je koopt dus 500 nieuwe armaturen en gaat in 500 bestaande armaturen het elektronische voorschakelapparaat vervangen door een

sparing ben, doordat ik kritisch ben. Dat is niet zo. Ik ben voor energiebesparing, mits dat te verantwoorden is ten opzichte van de investeringskosten.”

## Dimmen

Nu steeds meer met LED-verlichting wordt gewerkt, ontstaan ook andere bewegingen. Eén daarvan is dat verlichting in verblijfsgebieden wordt gedimd. Springer: “Waarom nou investeren in dure LED-verlichting en die in de nachtelijke uren dimmen? De burgers moeten meer gaan betalen voor een product met kwaliteitsverlies. Dat maakt op mij geen logische indruk.”

De beheerder verwijst naar de huidige richtlijnen van de NSVV, die op Europees niveau zijn afgesproken. “De verlichtingsniveaus die wij realiseren in verblijfsgebieden zijn al heel laag. De richtlijnen gaan ervan uit dat het verlichtingsniveau ’s nachts ook hetzelfde is. Nu gaan we ineens zeggen: ‘Als die mensen naar bed gaan, gaan we de verlichting dimmen, want dan kunnen we energie besparen. Zo kunnen we het product LED-verlichting beter verkopen.’ Dat vind ik niet verantwoord. De energiebesparing is er dan wel, maar dan zou je ook fluorescentielampen kunnen gaan dimmen. De eerder genoemde verhouding van 17% energiebesparing bij LED blijft namelijk dezelfde.”

## ***‘Energiebesparing ja, mits dat te verantwoorden is ten opzichte van de investeringskosten’***

LED-unit. Dus gaat het dubbelop.” De besparing van 88.600 kWh per jaar komt dan bijna overeen met hetgeen in tien jaar wordt bespaard als 500 armaturen nu worden vervangen door LED, stelt Springer. “En het scheelt wel een miljoen euro aan investeringskosten. Bekijk je dat landelijk, dan hebben we het over honderden miljoenen. Dat zou ik wel een beetje zonde vinden.”

## Ontwikkeling

Het energieverbruik in de openbare verlichting is voor een gemeente één van de onderdelen die de meeste energie verbruikt. “Maar als je dat vergelijkt met het totale energieverbruik in Nederland, stelt het helemaal niets voor. Waarom zouden we daar nou zoveel in investeren om een klein beetje energie te besparen? Dat doen we dan alleen maar om een voorbeeldfunctie in te nemen richting de burger. Vervolgens moet die burger dat nog zelf gaan betalen ook”, meent Springer. Hij vindt wel dat moet worden voorkomen dat de ontwikkeling stil komt te liggen. Pilotprojecten om ervaring op te doen met het beheren van LED-verlichting moeten ook gewoon worden uitgevoerd; ook om de begroting voor de financiering van LED-verlichting verantwoord te regelen. “Maar standaard toepassen vind ik op dit moment eigenlijk niet verantwoord. Daarbij moet je je ook nog realiseren dat gemeenten forse bezuinigingen om de oren krijgen. Ze hebben sowieso al moeite om de openbare ruimte in stand te gaan houden. Dan zijn dit soort investeringen die nauwelijks energiebesparing opleveren niet nodig. Uitstel van investeringen in LED-verlichting sluit mogelijk ook beter aan op het economische herstel in een periode van 10 jaar. Het lijkt alsof ik tegen energiebe-

Springer vermoedt dat er niet altijd wordt gekeken naar de opstelling van lichtmasten in woonstraten: “In veel straten is die opstelling enkelzijdig. Dus moet je het profiel in twee weghelften gaan opdelen. Het gemiddelde lichtniveau aan de overzijde van de mast is dan ongeveer de helft van het totale gemiddelde van het profiel. Als je daar met 50% gaat dimmen, ligt het gemiddelde niveau al onder het absolute minimum dat we nu hanteren. Zo ben je eigenlijk onverantwoord bezig; de helft van de straat is dan onvoldoende verlicht. Daar krijg je onherroepelijk problemen mee.” Springer heeft het hier puur over de verlichting in de woonomgeving, niet over lichtmasten naast doorgaande wegen. “De verlichting daar is over het algemeen al afgestemd op het aantal voertuigen. Door die berekening is het verantwoord om op bepaalde momenten te gaan dimmen.” Hij besluit met een mogelijke uitleg voor ontwikkelingen als deze: “De discussie over dimmen vindt volgens mij vooral plaats, omdat we zo graag LED-verlichting willen invoeren.”

Een aantal leden van het IGOV zou graag de balans terugbrengen in de discussie over invoering van LED en die aangaan met de markt en met deskundigen. Hiermee wordt de stimulans voor de markt om LED-verlichting op korte termijn inderdaad te ontwikkelen nog groter. Nu wordt deze discussie nog te vaak eenzijdig vanuit de markt gevoerd en geeft het voor onder andere bestuurders niet altijd een juist beeld van de werkelijkheid.

[www.igov.nl](http://www.igov.nl)

### Netbeheerder

Het IGOV heeft onlangs om tafel gezeten met netbeheerder Alliander. Het gesprek is een aanzet tot een serie rondetafel-gesprekken. De inzet van die gesprekken is dat gemeenten en netbeheerders naar elkaar luisteren en eigen inzichten met elkaar uitwisselen. De hoop en verwachting is dat ook met de andere netbeheerders in Nederland aansluiting wordt gevonden. Ook de werkgroep OVL van de Taskforce Verlichting en de Vereniging Nederlandse Gemeenten nemen deel aan de gesprekken.

Het doel van de IGOV-gemeenten is het bespreekbaar maken van de knelpunten van de gemeentelijke bedrijfsvoering om tot een rationeel beheer en energiezuinig beleid te komen.

### Kengetallen

Rond het verschijnen van deze nieuwsbrief komt het IGOV met een blauwdruk voor de herziening van de NSVV-aanbeveling Kengetallen. De afgelopen periode heeft de speciale werkgroep zich hierover gebogen. Agentschap NL, het voormalige SenterNovem, bekostigt een groot deel van dit werk. Het is de bedoeling dat veel opmerkingen en aanpassingen uit deze blauwdruk uiteindelijk worden geïntegreerd in de nieuwe, herziene aanbeveling.

### Sessie

In aanloop naar de jaarlijkse invulsessie van de Kengetallen houdt het IGOV samen met Agentschap NL en de NSVV op 8 juni een voorbereidende sessie. Hier worden gemeenten geholpen met het invullen van de Kengetallen. De definitieve jaarlijkse sessie is tijdens de Dag van de Openbare Ruimte in Houten, in oktober.

### Kort

- De website van het IGOV is onlangs aangepast. Door het groeiende aantal leden werd de bestaande overzichtskaart onduidelijk en onleesbaar. Daarom is nu gekozen voor een indeling per provincie.
- De eerstvolgende IGOV-vergadering is op 12 april in Utrecht.
- Piet Swaans vertegenwoordigt sinds kort de gemeente Veldhoven als nieuw lid van het IGOV.
- Samen met NEN geeft het IGOV een cursus NEN-1010, die specifiek is gericht op de normen die van toepassing zijn op openbare verlichting.

### Volgende nieuwsbrief

In de volgende [inst]ALLICHT is hier een interview te lezen met Ad Huijbregts, OVL-beheerder van de gemeente Oosterhout. Huijbregts heeft in relatief korte tijd een beleidsplan geschreven voor zijn gemeente en dat ook vertaald naar uitvoeringsplannen.